Amoniti

Amoniti (Ammonoidea) jsou velmi rozsáhlou skupinou vyhynulých hlavonožců, žijících od siluru až do konce křídy (asi před 425–66 miliony let). „Praví“ amoniti však vznikli až v triasu. Především v období druhohor byli nesmírně četní a jsou proto často využíváni jako indexové fosílie na paleontologických lokalitách.

Charakteristická je pro ně zavinutá schránka z uhličitanu vápenatého ve formě aragonitu. Schránka je rozčleněna přepážkami na komory vyplněné plynem, a slouží i jako hydrostatický orgán. Samotný živočich je usazen v poslední a největší komůrce u ústí. Ústa jsou obklopená věncem ramen. Obvykle dosahovali velikosti v řádu několik centimetrů až několik desítek centimetrů, existovaly však také druhy dosahujících obřích rozměrů, jejichž schránka mohla narůst do velikosti přes 2 metry. Dosud největší nalezený exemplář měří na výšku 2,3 metru, přičemž se předpokládá, že mohly existovat i větší druhy.

Obsah

Evoluce amonitů

Fosilie

Odkazy

Reference

Externí odkazy

Evoluce amonitů

Amoniti představovali významnou součást potravních řetězců v druhohorních mořích, jejich predátory byli například někteří mosasauři. Amoniti zřejmě vymřeli spolu s dinosaury na samém konci druhohor, některé objevy však naznačují, že mohli přežít ještě do starších třetihor (tzv. Dead Clade Walking)[1].

Během téměř 400 milionů let trvající existence prošli amoniti značným vývojem. Žili už v mořích paleozoika (spodní devon), výrazně je zasáhlo velké permské vymírání. Největší rozvoj potom zaznamenali v druhohorách s dosti omezeným trváním (např.: *Ceratites*, *Phylloceras* aj.), pro než jsou i vůdčími zkamenělinami. V období jury až křídy kolonizovali prakticky

Amoniti

Stratigrafický výskyt: silur - svrchní křída,

před 425-66 mil. let

Amonit rodu *Asteroceras*

Vědecká klasifikace

Říše	živočichové (Animalia)
Kmen	měkkýši (Mollusca)
Třída	hlavonožci (Cephalopoda)
Podtřída	**amoniti** (Ammonoidea) Zittel, 1884

Řády

- Řád Ammonitida
  - Ammonitina
  - Ancyloceratina
  - Phylloceratina
  - Lytoceratina
- Řád Ceratitida
  - Ceratitina
  - Prolecanitina
- Řád Clymeniida
  - Cyrtoclymeniina
  - Clymeniina
  - Gonioclymeniina
- Řád Goniatitida
  - Goniatitina

Rekonstrukce stavby těla jurského amonita *Asteroceras*

Amonit rodu *Lewesiceras*, objevený na území České republiky. Národní muzeum, 2007.

- Anarcestina

Některá data mohou pocházet z datové položky.

všechna mořská a oceánická prostředí (s výjimkou pobřeží) do hloubi 800 m. V křídě se objevily jejich největší druhy, jako byl například *Parapuzosia seppenradensis*, který podle odhadů dosahoval velikosti schránky až 2,3-2,5 m.[2]

Fosilie

Jejich fosilie znali již starověcí učenci nejpozději v 1. století n. l. Sehráli také jistou úlohu v mytologii, kdy některé jejich zkameněliny byly považovány za magické „hadí kameny“, které pomáhaly odvracet od stavení blesky a bránily uhranutí.[3]

I samotný název "amoniti" je odvozen od egyptského boha Amona. Ten byl mimo jiné zpodobňován v podobě muže s beraní hlavou a vstupní cesta do jeho chrámu ve starověkém Vesetu byla lemována beraními sfingami (lví těla s beraní hlavou). Fosilie schránek amonitů svým vzhledem připomínaly zakroucené beraní rohy[4].

Jejich zkameněliny dnes zdobí četné sbírky po celém světě. Mohou být otesané pro zvýraznění vnějšího tvaru schránky, vyleštěné pro odhalení vnitřní struktury, ale nejčastěji je můžeme vidět rozříznuté ve dví a na řezu vyleštěné. Jsou také hojným obchodním artiklem v mnoha muzeích i jinde. Mezi největší naleziště patří Maroko nebo Madagaskar, poměrně běžní jsou však také v České republice.[5]

Odkazy

Reference

1. SOCHA, Vladimír. Vymírali dinosauři již dlouho před koncem křídy?. *OSEL.cz* [online]. 13. dubna 2017. Dostupné online (http://www.osel.cz/9344-vymirali-dinosauri-jiz-dlouho-pred-koncem-kridy.html).
2. PATURI, F. R. *Kronika Zeme*. Bratislava: Fortuna Print, 1995. ISBN 80-7153-088-3. S. 275.
3. https://www.nhm.ac.uk/discover/snakestones-ammonites-myth-magic-science.html
4. *Naturalis Historia* 37.40.167
5. Muzejníci vyzvedli z Ohře obří ulity z druhohor, dolovali je hodiny, 18. září 2015, dostupné online: http://usti.idnes.cz/amoniti-z-ohre-v-muzeu-usti-nad-labem-dv5-/usti-zpravy.aspx?c=A150918_115912_usti-zpravy_alh

Externí odkazy

- Obrázky, zvuky či videa k tématu **Amoniti** ve Wikimedia Commons

- Taxon **Ammonoidea** ve Wikidruzích
- Popisy a obrázky amonitů (http://www.fossilmuseum.net/Fossil_Galleries/Ammonites.htm)
- Článek o pravděpodobném způsobu plavání amonitů - web *Science Friday* (https://www.sciencefriday.com/articles/the-mysterious-swimming-habits-of-the-ancient-ammonites/) (anglicky)

Citováno z „https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Amoniti&oldid=18572886“

Stránka byla naposledy editována 31. 5. 2020 v 17:45.

Text je dostupný pod licencí Creative Commons Uveďte autora – Zachovejte licenci, případně za dalších podmínek.
Podrobnosti naleznete na stránce Podmínky užití.